

Vinkelsliper'n

Årgang 4, nummer 2

01.10.2010

Hva skjer?

13.-14. (15). oktober:
Sertifiseringskurs i klauvskjæring på Hvam vg skole i Årnes.

11.-12. november: Fagsamling og årsmøte for klauvskjærere på Kringler gård, i nærheten av Gardermoen. Info og påmelding: www.storfehelse.no eller tlf: 954 46 190

28.02-03.03.2011: Lameness in ruminants 2011: 16th Symposium and 8th International Conference, Rotorua, New Zealand.

2011: Etterutdanningskurs klauvskjæring, mer informasjon kommer på www.storfehelse.no.

I dette nummeret:

Hva skjer?	1
Nytt nummer av medlemsbladet	1
Locomotion score som metode	1
Ikke skjær for mye!	2
Viktig	2
Vi presenterer	3
Ta ansvar!	3
Ikke la sinne gå ut over dyra	3
Dugnad for klauvhelse	4
Fortsatt vurdering av vridde klauver i kvigemåling	4

Nytt nummer av medlemsbladet

Her har du en ny utgave av Vinkelsliper'n, medlemsbladet til Norsk Klauvskjærrelag (NoKL). I dette nummeret av Vinkelsliper'n kan du lese om korrekt beskjæring, ansvarlighet og prosjekter i regi av Geno. Dette dreier seg om dugnad for klauvhelse og vurdering av vridde klauver i kvigemåling.

Locomotion score som metode for å vurdere klauvhelsa, av Åse Margrethe Sogstad

Som en del av Kubbygg-prosjektet, bedømte femten profesjonelle klauvskjærere rygglinje og bevegelse, såkalt locomotion score, og utførte klauvskjæring på 2 569 kyr. Resultatene viste at locomotion score utført av klauvskjærere kan være en nyttig metode for å fange opp klauvlidelser. Prosjektet hadde som mål å finne løsninger for det mest mulig optimale lausdriftfjøset.

Den metoden som ble benyttet til locomotion score (LS) i denne undersøkelsen, går ut på å bedømme rygglinje og bevegelse hos dyret. Klauvskjærerne som utførte bedømmelsen var profesjonelle klauvskjærere som hadde fått opplæring i å utføre LS, men hadde ikke praktisk erfaring med LS. Resultatene viste at det var relativt godt samsvar mellom LS >1 og forfangenhetsrelaterte lidelser som såleknusning, løsning i den hvite linje og dobbeltsåle. Også moderat til alvorlig hornforråtnelse ble avdekket ved hjelp av metoden. Kyr har stor evne til å skjule smerte. Derfor ble ikke alle lidelser avdekket av LS og mange kyr ble registrert med LS >1, men ingen klauvlidelse. Dette indikerer at ikke bare klauvlidelser var årsak til avvikende stilling og bevegelse. Metoden var dessuten mest pålitelig da vi sammenliknet LS ≤3 med >3.

Nyttig hjelpemiddel

Vi kan konkludere med at metoden kan være et nyttig hjelpemiddel når man skal evaluere klauvhelsa på enkeltindivider og på besetningsnivå. Den kan også være nyttig for å plukke ut et representativt utvalg av kyr for nærmere undersøkelse i klauvboks i besetninger med spesielle problemer med klauvhelsa. Metoden er imidlertid ikke tilstrekkelig pålitelig/følsom til at alle klauvlidelser som skaper smerte kan avdekkes. Det vil også være mange falske positive så lenge bare klauvhelsa er i fokus.

Det trengs erfaring for å utføre locomotion score rett og man må være konsentrert når man utfører den.

Det er uansett viktig å poengtere at en skikkelig gjennomgang i besetninger med klauvproblemer må inkludere kontroll av klauvene i klauvboks og registrering av funn i helsekort klauv.

Plansje med beskrivelse av metoden finnes i vedlegg.

Bilde: Her ser dere en ferdig beskåret klauv, som kanskje kunne vært rundet noe mer i tåa.

Viktig

Be gardbrukeren ringe deg etter noen dager hvis noen av dyra eller enkelt dyr ikke beveger seg normalt etter beskjæringen. Vurder om du bør dra tilbake for å undersøke enkelte av dyra du har beskåret i klauvboks.

Alle kan vi gjøre feil, men vis ansvar og igangsett nødvendige tiltak hvis du har vært så uheldig å ta for mye.

Skriv i klauvkortet hvis du vet at du har skåret sålen litt tynn og be evt bonden sette kua på mjukt underlag eller la være å slippe henne på grovt underlag/beite og lignende hvis nødvendig. Ved behov legges bandasje.

Be dessuten bonden være ekstra nøye med hygien.

Bilde: Korketrekkerklauv

Ikke skjær for mye! av Åse Margrethe Sogstad

Det er trist hvis kyr og kviger må sendes til nødslakt fordi vi som skjærer har beskåret for mye. I lausdriftfjøs kan beskjæringen være mer krevende enn i bås fjøs pga at den må tilpasses dyr som beveger seg mer, og at miljøet er mer komplekst enn i bås fjøs.

Klauvskjæringen gjør en svært viktig jobb med å vedlikeholde størrelse og form på klauvene. Men ikke alle kyr og ikke alle klauver trenger beskjæring. Enkelte trenger bare en liten korrigerende. Det er viktigere å beskjære til korrekt form enn å slipe ned sålen for enhver pris. Det er dessuten av stor betydning for klauvskjæringen hva slags oppstallingsforhold kyrne som skal beskjæres står i. Klauvskjæringen må tilpasses forholdene og i en del tilfeller, som ved beskjæring tett før beiteslipp eller overflytting til nytt fjøs, må det tas høyde for at klauvene slites i forbindelse med miljøskiftet. Dette gjelder spesielt hvis golvet er grovt, men selv nye gummibelegg i gangarealene kan slite klauvene. Mye væte og møkk i gangarealet kan også gjøre at klauvene slites lettere.

Det skjer at kyr blir halte kort tid etter klauvskjæring, hvorpå man finner svært tynne såler eller ingen dekkende såle på deler av klauva. Dette er svært smertefullt for kua, og fører til byller i sålen og løsninger og byller i den hvite linjen. Kyrne kan få infeksjoner i klauva og feber og gå kraftig ned i mjølkeytelse. Avliving og nødslakt kan bli eneste utvei. Som profesjonelle klauvskjærere må dere gjøre så godt dere kan for å unngå dette!

Noen punkter å følge:

1. Tilpass beskjæringen etter forholdene, det er bedre at sålen etterlattes i tjukkeste laget enn at den er for tynn når du forlater garden.
2. Rutinemessig beskjæring bør ikke foretas seinere enn 1 måned før beiteslipp.
3. Ved overgang fra bås fjøs til nytt løsdriftsfjøs bør beskjæring av dyra skje seinest 2 måneder før miljøskiftet.
4. Rutinebeskjæring bør helst unngås den siste måneden før toppunktet av kalving i besetningen, men beskjæring av enkelt dyr med klauvsjukdom kan foretas når som helst i laktasjonen.
5. Hvis man er i tvil om klauvas lengde og sålens tykkelse er visiteringstangen, eller hovkniven, et godt hjelpemiddel. Som en hovedregel kan man si at når sålen svikter under fast trykk med visiteringstangen, er det tatt nok. Hvis sålen svikter med fast fingertrykk er det trolig tatt litt for mye, i alle fall hvis kua er oppstallet i løsdriftsfjøs med grov betong i gangarealet. Demotec har en gul mal som er nyttig til måling av klauvveggen og vinkelen på klauva, eventuelt kan et målebånd benyttes. Det er lite eller ingenting å fjerne hvis klauvveggen er 75 mm eller kortere. (Ha uansett alltid oppstallingsforholdene i bakhodet under beskjæringen). Hvis det pipler blod i den hvite linjen eller man kjenner at sålen gir etter og kjennes som den har "løsnet" fra veggen, på flere klauver under beskjæring i en besetning, har man beskåret altfor mye!
6. Mest mulig av både den slitesterke nedre tredjedelen av veggen mot klauvspalten og veggen på utsida av klauva (hornet utenfor den hvite linjen) skal inngå i bæreflaten etter beskjæring. Avrunding av klauvranda skal gjøres svært skånsomt slik at minst mulig horn fjernes. Det er dessuten viktig at ikke drakta blir for lav. Den bør være ca halvparten av den fremre veggen ved avsluttet beskjæring.
7. Ved beskjæring av korketrekkerklauver (se bilde t.v.) må det tas hensyn til at klauvkapselen har unormal form og dermed skjærer man ofte raskere enn forventet ned til lærhuden. En korketrekkerklauv kjennetegnes ved at den har en yttervegg som bøyer inn under sålen i større eller mindre grad (ombøyd vegg), den har en buet fremre kant og når benet løftes ser man at sålen er eggeformet, dvs at den har en kant inn mot klauvspalten. Klauva skal skjæres til mest mulig normal form, men ofte er ikke dette mulig og man bør derfor komme tilbake etter ca 3-4 mnd for å korrigere. Korketrekkerklauver beskjæres gjerne med en velldig svak helning på sålen fra ytterveggen, inn mot klauvspalten, slik at vekten fra dyret "tvinges" bort fra ytterveggen og mot sålen slik det normalt skal være.

Vi presenterer medlemmer i NoKI:

For informasjon om NoKL, påmelding og aktiviteter, se:

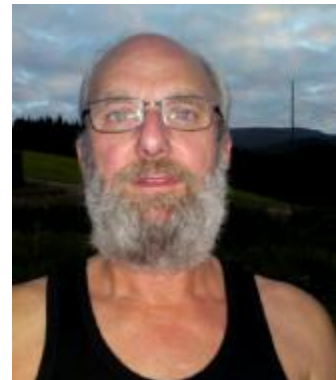
www.storfehelse.no

Jon Laksforsmo, Grane kommune

Jon bor på Laksforsmo, Trofors, i Grane kommune. Han beskjærer ca 1 500 - 2 000 kyr i året, i indre og ytre Helgeland, sør for Korgfjellet og til og med Sømna.

Jon har arbeidet som klauvskjærer i 20 år i tillegg til egen gard med mjølkeproduksjon. Nå er han aktiv i samdrift, men håper å kunne trappe litt ned på aktiviteten etter nyttår. I tillegg dyrker han poteter.

Jon benytter Duun-boksen og er veldig fornøyd med den.

Bilde til venstre: Her ser dere Ned-slitte såler med løsning og infeksjon i den hvite linjen. Vi ser også underminering av hele sålen bak til kronranda. (Jmf. artikkel på side 2.)

Ikke la sinne gå ut over dyra!

Det skjer at gardbrukere opplever at klauvskjærer lar aggresjon gå ut over dyra. Det er ikke akseptabelt.

Med systemer for driving av dyr, og tilstrekkelig med hjelp fra gardbruker burde det være unødvendig å la frustrasjon gå ut over de individene vi ønsker å hjelpe.

Sinte personer fører bare til at dyra blir stresset og enda vanskeligere å håndtere.

Ta ansvar! Av Åse Margrethe Sogstad

Dere som klauvskjærere har, som alle andre yrkesgrupper, et ansvar for å holde de avtalene dere har inngått. Gardbruker forventer, med rette, at hvis du som klauvskjærer sier at du vil beskjære kyrne hans før sommeren, så blir det slik så sant ikke uforutsette hendelser oppstår. Det er viktig at dere opptrer som ansvarlige og viser respekt for kundene, akkurat som dere forventer å bli respektert når dere gjør en avtale med rørleggeren. Det optimale ville være at klauvskjærere som driver innen samme område/region, allierer seg og avlaster hverandre i travle perioder og hvis de får problemer med å holde avtaler. Ellers kan dere også ta kontakt med styret i klauvskjærerlaget som kan være behjelpelige med å finne en løsning.

Legg inn alle kundene dine på telefonen, og benytt telefon og sms for å minne kundene om avtaler. Benytt gjerne også sms for å minne om at det er på tide å avtale klauvskjæring. Skriv ditt mobilnummer og sertifiseringsnummer på klauvkortet.

Som klauvskjærer i Norsk klauvskjærerlag bør klauvskjærer dessuten vise ansvarlighet i forhold til alle besetninger i sitt område. Det tar seg ikke godt ut når store besetninger prioriteres framfor små fordi de gir større inntjening. Videre bør klauvskjærer fange opp besetninger der det er behov for videre rådgiving. Ta kontakt med praktiserende veterinær eller HTS-veterinær for videre utredning av klauvhelse-situasjonen. Det kan uansett være greit å ha løpende kommunikasjon med veterinær, og flere vil sikkert sette pris på en oppsummering fra dere ved endt skjæring.

Dugnad for klauvhelse, av Sverre Lang-Ree, Geno

Klauvhelse har fått økt fokus i den siste tiden. Geno har sammen med Helsetjenesten for storfe bestemt seg for å ta tak i utfordringen å se hva som kan gjøres på kort og lang sikt. Konkret er det startet opp et prosjekt som vil ta tak i følgende utfordringer:

1. **Hvordan øke antall beskjæringer?** Vi ønsker å få med flere besetninger og at det skal skjæres flere dyr i de besetninger hvor profesjonell klauvskjærere er inne. Herunder ligger å sikre god dekning med godt kvalifiserte klauvskjærere over hele landet.
2. **Hvordan øke antall registreringer?** Herunder ligger tilrettelegging og informasjonskampanjer. Vi vil også diskutere eventuell premiering og støtteordninger for å øke innrapportering. Vi vil også vurdere om vi kan starte og bruke de allerede innrapporterte dataene i avlsarbeidet, selv om det til nå er vurdert som for liten datamengde til å ha effekt.
3. **Hvordan øke antall innrapporteringer?** Kan det legges til rette for elektronisk innrapportering direkte fra klauvskjærere og veterinær? Kan dette kobles til eksisterende systemer eller må det lages nye systemer? Det er her viktig å få til enkel og effektiv rapportering.
4. **Informasjons- og opplæringsmateriell.** Relansering og oppdatering av allerede utarbeidet materiell og utarbeidelse av nytt.

Tore Søgård i Geno har tatt kontakt med danskene for å utrede om deres opplegg for elektronisk innrapportering av klauvhendelser kan benyttes her i landet. Forhåpentligvis vil han komme for å demonstrere resultatet på fagsamlingen vår 11. november. Har du innspill og ideer til gruppa som skal jobbe med dette? Send oss gjerne en e-post på post@geno.no eller orghk@tine.no

Fortsatt vurdering av vridde klauver i kvigemåling,

av Ingunn Nævdal, Geno, (tekst og foto)

Rådgiverne i Tine vurderer klauver i forbindelse med kvigemåling. Kvigemåling innebærer eksteriørvurdering av kyr etter at de har fått sin første kalv. Det er i hovedsak døtre etter ungekøyer som måles. Registreringene danner grunnlaget for oksenes granskingsresultat med hensyn på eksteriøregenskapene.

I forbindelse med prosjektet "Revisjon av eksteriørvurdering i NRF-avlen" har Geno gjort en del endringer i hvilke egenskaper som skal være med i kvigemåling framover. Disse endringene ble innført i september. Samtidig ble antallet rådgivere som skal ha ansvaret for kvigemåling framover redusert fra over 300 til drøyt 60. Med mer spesialiserte rådgivere til å gjøre denne jobben forventer Geno en forbedring av kvaliteten på dataene.

Målet er at Geno bruker registreringer fra klauvskjærerne ved beregning av avlsindekser for klauver. Frem til det blir innrapportert tilstrekkelig data fra klauvskjærerne, vil vurdering av klauver fortsatt være inkludert i kvigemålingene.

Bilde: Interesserte kursdeltakere vurderer kuas beinstilling og om klauvene er vridde eller ikke.

Det ble i august og september arrangert kurs i eksteriørvurdering for de utvalgte avlsrådgiverne som skal ivareta kvigemålingen framover. Vurdering av klauver var inkludert i de praktiske øvelsene i fjøset. Rådgiverne skal sette ett poeng for klauver på en skala fra 1 til 9 hvor 1 er tydelig vridde klauver og 9 er ikke vridde klauver.

Klauvskjærer Per Jarle Sæther var med som kyndig fagperson i denne opplæringen. Sæther hadde også en interessant orientering om klauvhelse og sine erfaringer og inntrykk etter mange år som klauvskjærer.

Med en forbedring i vurderingen av klauver, kan vi forvente at arvegraden for denne egenskapen blir høyere. Det vil igjen kunne gi en raskere avlsmessig framgang for vridde klauver.

